

Het hoogste lied ?– Wietse Meinardi

Met bewondering heb ik vorige afleveringen van deze rubriek gelezen. Mooi om via een lied een inkijkje te krijgen in het leven van iemand. Ook knap dat iedereen tot nu toe een lied wist te vinden dat het predicaat *Het Hoogste Lied* mocht ontvangen.

Ik was blij dat de redactie mij steeds wist te ontzien. Ik, van nature twijfelaar, zou moeten kiezen uit al die mooie melodieën? Maar onlangs, tijdens het koffiedrinken na de dienst, werd ik dan toch benaderd voor deze rubriek en ik zei wat onnadenkend spontaan ja. Een kerkmusicus kan zich toch niet aan een dergelijke rubriek onttrekken?

Mijn hoogste lied, zo dat al bestond, zou uit het Liedboek, uit Tussentijds of uit een van de bundels Zingend Geloven moeten komen, dat is zeker. Daarom nam ik deze bundels ter hand en maakte ik een *longlist* om dat later terug te brengen tot een *shortlist*, om uiteindelijk bij de winnaar uit te komen. Maar de lijsten werden steeds langer in plaats van korter.

melodie boven tekst

Jarenlang vakmatig met kerkmuziek bezig zijn hebben gemaakt dat ik een band met veel liederen heb gekregen. Veel zijn mij dierbaar, de meeste vanwege de melodie, maar ook een aantal vanwege de tekst. Een goed kerklied is natuurlijk een lied waarbij beide optimaal samengaan en elkaar versterken. Maar ik bespeur bij mij als musicus toch een afwijking die maakt dat ik meer op de melodie gericht ben dan op tekst. Iets wat ook bij verschillende collega's voorkomt. Als ik een band krijg met een lied is dat in eerste instantie vanwege een melodie (of eventueel door een orgelbewerking) en pas in tweede instantie door een tekst.

Er zijn ook nogal wat liederen waar ik een band mee heb, louter en alleen vanwege de schoonheid van de melodie. Zo behoren veel liederen uit de schat der eeuwen tot mijn favorieten terwijl ik van de tekst niet (meer) alles kan geloven. Voorbeelden te over: nogal wat Psalmen (nog steeds heerlijk om te begeleiden, vooral ook lofliederen met een vol orgel!...), liederen uit de Duitse traditie, zoals *Vater unser im Himmelreich* (G48), *Nun danket alle Gott* (G44), *Vom Himmel hoch da komm ich her* (G146), *Jesu meine Freude* (G428), *Ein feste Burg ist unser Gott* (G401). Over veel van deze liederen is de meest fraaie kerkmuziek geschreven voor koor en/of orgel.

Ook komt veel moois uit Engeland, voor mij toch wel het land met de allermooiste kerkmuziek. Maar vaak met teksten die nogal dogmatisch zijn en niet passen bij mijn geloofsbeleving. Ik neem ze graag voor lief vanwege de muziek. Muziek spreekt een eigen taal.

Deze liederen moeten wat mij betreft blijven klinken, ook in diensten, niet om alles te moeten geloven wat je zingt, maar wel als waardevolle cultuurschatten uit de kerk der eeuwen die verwoorden hoe mensen uit het verleden hun weg met God zijn gegaan en ons tot inspiratie kunnen dienen.

hergebruik oude melodieën

Ik ondersteun van harte dichters die oude melodieën opnieuw gebruiken voor hun nieuwe teksten. Sytze de Vries blies veel melodieën nieuw leven in met zijn prachtige teksten. *Van ver, van oudsher aangereikt* (Tussentijds 6) en *Zo lang wij ademhalen* (Tussentijds 175) zijn hier goede voorbeelden van en behoren nadrukkelijk tot mijn favorieten. Willem Barnard deed het ook geregeld in het Liedboek, o.a. *Een mens te zijn op aarde* (G172). Ook Huub Oosterhuis deed het zo nu en dan, al spreekt zijn gebruik van volksliedjes mij minder aan.

Nu we toch bij Huub Oosterhuis zijn aangeland: er zijn nogal wat mensen die zweren bij zijn liederen, misschien ook wel voornamelijk vanwege de muzikale vorm, vermoed ik. En dan denk ik aan de stijl van Antoine Oomen met de pianistische begeleidingen in neo-romantische stijl. Deze muziek boeit mij lang niet altijd, ik vind het vaak wat vlak, vooral harmonisch. Er zijn echter uitzonderingen: *Licht dat ons aanstoot in de morgen* is gewoon een hele mooie melodie. De teksten van Oosterhuis doen mij vaak meer: ze verrassen en verwoorden geloven op een eigentijdse manier. Soms ook wel wat vaag, maar een goed lied hoeft zijn geheimen niet in één keer prijs te geven, juist niet.

Lieder met matige melodieën komen in ieder geval niet in aanmerking voor mijn hoogste lied, ook al zijn teksten soms de moeite waard. De bundel *Eva's lied* valt vrijwel geheel af om die reden. Maar ook teksten die geen dichterlijke kwaliteiten bezitten of diepgang missen zullen nooit favoriet worden.

te vaak gezongen

Dat een lied niet blijvend dezelfde waardering houdt illustreert Gezang 487: *De Heer heeft mij gezien en onverwacht*. De tekst van Huub Oosterhuis vond ik erg mooi en raakte me zeer. De melodie van Bernard Huijbers vond ik ook mooi en warm. Maar inmiddels wordt deze melodie wel erg vaak gezongen: Oosterhuis schreef er nog twee andere fraaie teksten op. Deze melodie klinkt de laatste tijd zo vaak dat het bijna tijd wordt voor een tijdelijk verbod. Tegen zo vaak zingen is zelfs deze melodie niet bestand. Deze liederen zijn daarom nu even van mijn lijst verdwenen. Met een tijdje niet zingen krijgen ze zeker een nieuwe kans.

Nog niet noemde ik *De dag gaat open voor het Woord des Heren* (T117), een heerlijk lied om aan het begin van de dienst te zingen, de melodie bloeit fraai open en ondersteunt de tekst prachtig. Dit lied begeleiden doet mij altijd weer herinneren aan de mooie tijd met Jan van Baardwijk die mij vele nieuwe liederen leerde kennen en die zijn liefde voor liturgie en kerkmuziek met mij deelde. *Jouw leven staat aan het begin* (T99) van Wim ter Burg wil ik ook nog even noemen. Het werd gezongen bij de doop van onze dochter en is een voorbeeld van een eenvoudig en goed geschreven lied.

goed gemeentelied

Tot slot kan ik niet heen om de namen van Willem Vogel en Frits Mehrrens, twee componisten die een belangrijke bijdrage aan ons Liedboek leverden. Beiden hadden een goede antenne voor wat een goed gemeentelied is: zingbaar en toch niet te simpel. Ze schreven vaak melodieën bij de gelaagde en rijke teksten van Willem Barnard. Vogels lied *Wij moeten Gode zingen* (G301) is terecht erg geliefd geworden. *Wat zijn de goede vruchten* (G252) eveneens. Kwaliteit hoeft zeker niet moeilijk te zijn. De melodieën van Frits Mehrrens, die zo'n belangrijke rol vervulde bij de totstandkoming van het Liedboek, zijn van grote klasse: welluidend, warm, goed zingbaar en optimaal geschreven bij de teksten van Barnard. *Zij zullen de wereld bewonen* (G 31), *Zingt voor de Heer een nieuw gezang* (Gezang 225) en *Alles wat over ons geschreven is* (G 173) getuigen hiervan. Ze worden niet voor niets zo vaak gezongen.

De laatstgenoemde melodie ontroert mij altijd weer. Een lied met een ingehouden spanning. Misschien wel mijn hoogste melodie.... Ik verheug me telkens op het ene moment in het jaar dat ik deze melodie kan spelen op Palmzondag: wat klinkt gemeentezang dan mooi.

Toen ik voor het eerst een dienst meemaakte in de Adventskerk in 1996 werd een prachtige cantatedienst besloten met juist deze melodie op de tekst van *Tussentijds 145*, die ook begint met

de woorden *Alles wat over ons geschreven is*. Voor mij was die dienst een onvergetelijke ervaring: echte kerkmuziek en een verzorgde liturgie, zo dicht bij huis, dat had ik destijds niet verwacht. Deze dienst zette mij blijvend op het spoor van de fraaie Adventskerk met haar aandacht voor goede muziek en genuanceerde woorden, met haar mooie akoestiek èn met het Van Vulpen-orgel. En niet te vergeten met al die inspirerende mensen.

het hoogste lied

Het moge inmiddels duidelijk zijn: mijn hoogste lied bestaat niet. Hoe meer ik blader in de bundels hoe duidelijker dat wordt. Een Top 25 samenstellen zou misschien net lukken, maar liever nog een Top 50. Maar waarom zouden we dat moeten willen?

Ik geef daarom de opdracht terug en dank de redactie voor het feit dat ik me nog meer bewust werd van de rijkdom van ons liedrepertoire.

